

Evangélikus Kántorlevél

— Szerkeszti: Finta Gergely —

„Az Úr kegyelmességét hadd éneklek örökké ...” (Zsolt 89,2a)

„Amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj!” — S ha igazat adunk ennek a megállapításnak, akkor az, amit szólunk, amit szívesen éneklünk, az árulkodik arról, hogy éppen mivel van csordultig a szívünk, milyen érzések uralkodnak bennünk.

Másként énekel az, akinek szerelmese tölt be minden helyet a szívében, s másként dalol, aki számkivettként, magányosan búsul, keserű könnyek között. Másként énekel, akit a győzelem öröme feszít, mint aki a veszteség fájdalmát éneklé ki. A megszólalásban kitör a bensőben lappangó harag, vagy éppen megkondul a bent szétterülő üresség. Magán viseli nyomait az ének, ha kuszaságból, lelki-szellemi kaoszából fakad, kétségek talaján születik.

Az éneklés, érezzük jól, válasz, belülről fakadó felelet bennünket érő hatásokra, ránk hatalmat gyakorló erőkre, eseményekre. Szívünk-lelkünk válasza.

De valamennyire fordítva is igaz ez. Amit száunk szól, amit éneklünk, az valahol hat a bensőnkre is. Tudják ezt, akik buzdító csatadalra tanítják a bevetésre készülő katonát. Tudja ezt, aki félelmét bátorító énekkel próbálja elfojtani. De tudta ezt az Ötödik Evangélista, Bach is, aki énekké formálva adta emberek szájába az evangéliumot. Azzal a céllal, hogy az hasson: az ének az éneklőkre.

Az Úr kegyelmességét hadd éneklek örökké! — Ez, ha igazak az előbb elmondott gondolatok, azt jelenti: Az ember, aki itt énekel, teret akar engedni életében Istennek. Az Ő kegyelmességének, mentő szeretetének, a tetteire való rácsodálkozásnak. Ezért énekel. Énekel, mert megértette: biztonság és menedék van a kegyelmes Isten közelében. És énekel, mert szeretné, ha életét, belsejét, gondolatait és tetteit Isten kegyelmes tettei határoznák meg! Szeretné, ha belülről fakadó reakciója, szívének-lelkének válasza az Isten tetteire rezonálna!

Nagyon kellene ez ma is. Mert sok minden harsog körülöttünk. Ma inkább a békétlenség, elidegenedés, önzés, bizalmatlanság, erőszak lármája tölti be a világot. Igen, szükség van arra, hogy hangozzék az ének az Úr kegyelmességéről. Mert ez az ének gyógyít. Erősít, és reményt ad.

Luther így vall a reményről: „Mindaz, ami csak a föld kerekén történik, reménységből történik; egyetlen paraszt sem vetne egyetlen magot a földbe, ha nem remélné, hogy kicsírázik és majd szárba szökken; egyetlen legény sem venne feleséget, ha nem remélné vele gyermekeket nemzeni; egyetlen kalmár vagy napszámos sem dolgozna, ha nem remélné s várna nyereséget és bért... Mennyivel inkább fölbátorít bennünket az örök élet reménysége!”

Hadd énekeljünk hát erről a reménységről! Hogy gyógyuljunk, hogy épüljünk, s hogy dalunktól gyógyuljon ez a világ.

Cselovszky Ferenc, 2003. október 25., kántortalálkozó

Ecsedi Zsuzsa

Luther-énekek és a mai gyülekezet

Elhangzott 2003. október 25-én a Budapest, Deák téri evangélikus templomban.

Örömteli, de nem könnyű feladat Luther énekeiről beszélni a *Luther és Bach* címet viselő kórustalálkozón. Egy disszertáció megírása során rengeteg adatot, érdekességet jegyez meg az ember. De hogy ebből mi az, amit jó negyedóra alatt egy ilyen sajátos közönségnek elmondani leginkább érdemes és hasznos? Ennek megragadására teszek most kísérletet.

A mértékadó szakirodalom (*Luthers Geistliche Lieder und Kirchengesänge. Vollständige Neuedition in Ergänzung zu Band 35 der Weimarer Ausgabe*. Bearb. Markus Jenny. Köln—Wien 1985.) 45 olyan éneket tart nyilván, melyek szövegének vagy dallamának kialakításához Luthernek valamilyen módon köze van. Ebből 36 gyülekezeti ének, a többi liturgikus dallam átdolgozása. Az *Evangélikus Énekeskönyv* (EÉ. Budapest 1982) 24 Luther-éneket tartalmaz: elmondható tehát, hogy jól reprezentálja Luther életművét. Ahol lehetséges, minden fejezet az ő énekeivel indul.

Luther énekeit —eredetüket vizsgálva— különféle csoportokba oszthatjuk. A következő felsorolás kissé leegyszerűsített lesz, előfordul ugyanis, hogy egy éneket különböző szempontok alapján több csoportba is rendelhetnénk. Akit ez közelebbről érdekel, az énekeskönyvben megtalálja az énekek szövegének és dallamának himnológiai adatait is.

Az első csoportba a gregorián eredetű (himnusz, antifóna vagy szekvencia-alapú) énekek tartoznak. Himnusz átdolgozása a *Nun komm, der Heiden Heiland* (Jöjj, népek Megváltója — EÉ 131), a *Komm, Gott Schöpfer, Heiliger Geist* (Ó, jöjj, teremtető, Szentlélek — EÉ 231), a *Der du bist drei in Einigkeit* (Szentháromság, egy Isten-ség — EÉ 108) és a *Christum wir sollen loben schon* (ez nem található meg a mai német és magyar énekeskönyvben) kezdetű ének. Más gregorián műfajból (is)